

ОРГАНІЗАЦІЯ АКТИВНОГО СІМЕЙНОГО ДОЗВІЛЛЯ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Дмитро Мальцев

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. У статті здійснено аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду з проблеми організації активного сімейного дозвілля, оскільки це одна зі сфер життєдіяльності, де найбільш плідно можуть вирішуватися завдання збереження здоров'я різних груп населення. *Мета.* Узагальнити положення літературних джерел, документальних матеріалів, вітчизняного та світового практичного досвіду з теоретичних основ організації сімейного дозвілля з використанням активного відпочинку. *Методи.* Теоретичний аналіз науково-методичної літератури і документальних матеріалів; компаративний метод, структурно-функціональний аналіз, соціологічні; педагогічні методи (педагогічне спостереження), методи математичної статистики. *Результати.* Охарактеризовано теоретичні основи проведення вільного часу, дозвілля. Встановлено, що більшість сімей проводять його пасивно, не полишаючи своєї домівки. Зазначимо, що великою популярністю серед громадян користуються різнопланові оздоровчо-рекреаційні послуги, що надаються спеціалізованими оздоровчими центрами і комплексами. В результаті дослідження способів проведення вільного часу осіб різного віку встановлено, що більшість респондентів проводять вільний час із родиною. Ці дані свідчать про наявність стійкої потреби в культивуванні й підтриманні сімейних зв'язків через систему рекреаційно-оздоровчих заходів. З огляду на значну атрактивність оздоровчо-рекреаційної рухової активності доцільним є розробка програм оздоровчо-рекреаційних занять, що матимуть виражений рекреаційний ефект.

Ключові слова: дозвілля, сім'я, рухова активність, рекреація.

Dmytry Maltsev

ORGANIZATION OF ACTIVE FAMILY LEISURE: NATIONAL AND FOREIGN EXPERIENCE

Abstract. The article analyzes the national and foreign experience on the problem of organizing active family leisure, as it is one of the spheres of life where the task of preserving the health of different population groups can be most fruitfully solved. *Objective.* To summarize the provisions of literary sources, documentary materials, domestic and world practical experience on the theoretical foundations of family leisure organization with the use of outdoor activities. *Methods.* Theoretical analysis of scientific and methodological literature and documentary materials; comparative method, structural and functional analysis, sociological; pedagogical methods (pedagogical observation), methods of mathematical statistics. *Results.* Theoretical bases of leisure activities have been characterized. Most families prefer passive recreation without leaving their home. It should be noted that the variety of health related and recreational services provided by specialized health centers and complexes are very popular among the citizens. The study of leisure activities for people of all ages found that most respondents spend free time with their family. These data indicate that there is a strong need to cultivate and maintain family ties through the recreational and health related measures. Given the considerable attractiveness of the recreational and health related motor activity, it is advisable to develop respective programs that will have a pronounced recreational effect.

Keywords: leisure, family, motor activity, recreation.

Вступ. Сучасний соціум створює напружену ситуацію для сім'ї через ряд причин: посилюється розшарування за рівнем доходів, розвивається депопуляція, зростає число розлучень, руйнується традиційна структура сім'ї; змінюються старі, загальноприйняті норми поведінки, характер подружніх відносин, взаємини між батьками і дітьми [13]. Однією зі сфер життєдіяльності, де найбільш плідно можуть вирішуватися завдання збереження здоров'я населення, є дозвілля. Саме тут може бути забезпечено

на активізація соціальних механізмів охорони здоров'я і пробудження особистісної ініціативи індивіда в самозбереженні на основі вибору сприятливого способу життя і різноманітних форм дозвілля. Однією з найважливіших проблем сучасної сім'ї є організація вільного часу, що включає сімейне дозвілля. Дозвілля та відпочинок – одна з найбільш динамічних сфер повсякденного життя [1]. У цьому контексті найважливішим завданням стає зміцнення фізичного здоров'я, пропаганда здорового способу

життя, підвищення якості активного відпочинку [7, 12]. Особливе місце в системі формування здорового способу життя займають оздоровчо-рекреаційні технології, що дозволяє використовувати їх як засіб формування здорового сімейного дозвілля [3, 9].

На думку багатьох фахівців, значною популярністю серед громадян користуються різноманітні оздоровчо-рекреаційні послуги, що надаються спеціалізованими оздоровчими центрами і комплексами [11, 15, 18, 19]. Дослідниками також наголошується на значній перспективності використання засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності в організації активного дозвілля [18, 20, 23]. З огляду на значну атрактивність (привабливість) зазначених засобів, доцільним є розробка програм оздоровчо-рекреаційних занять, що матимуть виражений рекреаційний ефект. Протягом останніх 25 років суттєво збільшилася кількість публікацій, що стосуються дослідження сімейного дозвілля; проте не було зроблено узагальнення масиву наявних даних та можливостей використання результатів проведених досліджень для підвищення рівня залученості осіб різного віку до оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

Суть рекреаційної сфери полягає у задоволенні потреб людини, пов'язаних із оздоровленням, відпочинком та змістовним проведенням часу в період дозвілля, тобто задоволення всього комплексу потреб у рекреаційних послугах за допомогою різних засобів [2, 4, 5, 12, 16, 18]. Розширення рекреаційної діяльності одночасно є причиною й наслідком значних змін у житті сучасного суспільства, пов'язаних із підвищенням якості та рівня життя населення, зростанням культурно-освітнього рівня, фонду вільного часу. Про масштаби рекреації свідчать дані [1], які показують, що 20 % (тобто 1/5 всього населення світу) щорічно беруть участь у рекреаційній діяльності, 40–55 % населення великих міст світу у вихідні дні залучаються до активного проведення дозвілля з рекреаційними цілями; рекреаційні витрати в економічно розвинених країнах у 2,3 раза вищі від витрат на одяг і взуття та на 18 % – на закупівлю продуктів харчування. Відпочинок із привілею у минулому перетворюється у сучасному світі на найважливішу статтю споживчого попиту і стає характерним елементом способу життя.

Довготривала недооцінка важливості комплексного системного дослідження організації активного сімейного дозвілля призвела до накопичення невирішених питань та загострення ситуації у сфері сімейного оздоровлення за одночасної відсутності цілісного бачення причин та наслідків розгортання негативних та кризо-

вих явищ [13]. Досліджень, які стосуються організаційно-методичного забезпечення оздоровчо-рекреаційної діяльності різних груп населення в умовах розважальних комплексів, суттєво не вистачає, і вони, в основному, присвячені питанням вдосконалення діяльності організаторів активного відпочинку (аніматорів), організованого туризму, соціально-культурних умов організації сімейного дозвілля засобами оздоровчо-рекреаційних технологій [5, 10, 14, 18]. Розробка організаційно-методичного забезпечення цієї діяльності в розважальних комплексах дозволить підвищити рекреаційний ефект відпочинку, який полягає в оптимізації фізичного, психічного і соціального стану людини. Зазначене обумовлює актуальність теми дослідження.

Дослідження виконували відповідно до плану наукової роботи НУФВСУ на 2016–2020 рр. згідно з темою кафедри здоров'я, фітнесу та рекреації «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0116U001630).

Мета дослідження – узагальнити положення літературних джерел, документальних матеріалів, вітчизняного та світового практичного досвіду з теоретичних основ організації сімейного дозвілля з використанням активного відпочинку.

Методи дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної літератури і документальних матеріалів; компаративний метод, структурно-функціональний аналіз, соціологічні, педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження), методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. Нині в Україні все більше уваги приділяється питанням забезпечення якості рекреаційного продукту, сприйняття якого багато в чому є суб'єктивним, залежним від індивідуальних характеристик кожного рекреанта. У сфері фізичної рекреації проведено значну кількість досліджень, що стосуються залучення різних груп населення до активного відпочинку з використанням різних засобів рухової активності. Визначено її теоретико-методологічні принципи в працях провідних вчених [1, 6, 12, 16, 23, 24]. Відбувається ефективно впровадження в практику інноваційних оздоровчо-рекреаційних технологій відповідно до індивідуальних особливостей і мотивації людини.

Питання наукового обґрунтування застосування різних засобів рухової активності та оцінки їх рекреаційного потенціалу розглянуто в дослідженнях багатьох учених. Технології проектування оздоровчо-рекреаційних занять знайшли своє практичне застосування в про-

песі фізичного виховання молодших школярів [3]; у практиці роботи літніх оздоровчих таборів з дітьми середнього шкільного віку [8]; у процесі фізкультурно-оздоровчої та рекреаційної діяльності студентів [11], осіб зрілого віку [15, 18, 19]. Раціональна організація сімейного дозвілля була предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Шляхи оптимізації забезпечення рекреаційної діяльності різних груп населення в умовах гірськолижних туристичних комплексів вивчалися Н. Пангеловою, А. Сем'янчуком [16]. На важливості дозвіллевой роботи з сім'ями наголошує сучасний вітчизняний культуролог І. В. Петрова, яка узагальнює досвід роботи сімейних центрів дозвілля в зарубіжних країнах, аналізує широкий спектр їхніх пропозицій і послуг [17].

Сімейне дозвілля — це частина вільного часу, що передбачає добровільну і спільну участь членів сім'ї у різноманітних видах як активної, так і пасивної діяльності, сприяє згуртуванню сімейного колективу. Поняття «дозвілля» часто тлумачиться і сприймається як відпочинок, розвага, задоволення, гра, вільний час, неробоча діяльність, свобода, рекреація тощо.

Рекреаційне дозвілля сьогодні розглядають як вид діяльності, який добровільно обирається і здійснюється людиною у вільний час та має відновлювальний і оздоровчий ефект, що включає соціально виправдані види занять. Рекреаційно-оздоровча діяльність має великі можливості для прояву активності людини залежно від вікових особливостей, інтересів, фізичних здібностей та індивідуальних переваг і зорієнтована на підвищення культури побуту і формування здорового способу життя. Особливу роль в інфраструктурі дозвілля відіграють спортивні установи, які крім своєї прямої функції — підтримання фізичного стану людини — сприймаються як невід'ємний елемент здорового способу життя [20]. Дозвіллева діяльність дозволяє людині відновлювати працездатність (спорт, ігри на повітрі, оздоровчі заняття), розширювати самосвідомість (звернення до мистецтва, філософії), самореалізуватися і знімати стреси (аматорські заняття, розваги). Дозвілля дає можливість осмислити індивідуальні особливості: вроджені якості характеру, творчий потенціал, рівень інтелектуального розвитку. Дослідження Г. В. Безверхньої [6] вказують на те, що на вибір тих або інших занять у вільний час впливають соціальні моменти: вік, стать, сімейно-родинні стосунки, мода, реклама, соціальний статус.

Серед видів дозвіллевой діяльності найбільш поширеними є свята, заняття мистецтвом, мандрівки, ігрова діяльність, масові видовища, організована рухова активність. Нами було здій-

снено дослідження способів проведення вільного часу осіб різного віку. Було встановлено, що більшість респондентів проводять вільний час із родиною. Ці дані свідчать про наявність стійкої потреби в культивуванні й підтриманні сімейних зв'язків через систему рекреаційно-оздоровчих заходів. Далі (за вірогідно нижчих значень) розміщуються респонденти, які надають перевагу проведенню дозвілля з приятелями та колегами, а також у самодіяльних та організованих групах. Подальший аналіз вказує на те, що молоді особи відчувають велику потребу у встановленні суспільних контактів, що реалізується через рекреаційні заходи у складі неформальних та організованих груп. Найбільша кількість бажаючих проводити вільний час із приятелями та колегами спостерігається у студентському та шкільному віці. У подальшому зростає відсоток людей, які проводять дозвілля на самоті, тобто частіше уникають контактів як із приятелями, так і з членами родини. Проте більшість респондентів наголошує, що брали б участь у оздоровчо-рекреаційних заходах за належної їх організації.

Одним із значних досягнень культури зарубіжних країн є наявність ефективно функціонуючої сфери дозвілля і рекреації [21, 22]. Рекреаційна сфера являє собою сукупність природних, матеріально-технічних та фінансово-організаційних засобів, спрямованих на забезпечення рекреаційного обслуговування населення відповідно до суспільних і індивідуальних потреб у сфері дозвіллевой-рекреаційної діяльності. До складу цієї сфери належать: територіальні природні ресурси, фінансові засоби, матеріально-технічна база, система організації та управління даною сферою, а також система освіти фахівців. У зарубіжних країнах відбувається процес збільшення обсягу вільного часу у населення, а отже, якісного збільшення дозвіллевих програм і послуг. У сфері організації дозвілля лідерами стали США і Канада, де в рамках комерційного сектора створено потужну індустрію дозвілля, а також свої послуги надають державні організації [10]. В американській моделі звертає на себе увагу перевага в бік функції розваги. У європейській моделі більш збалансоване співвідношення функцій і більша увага приділяється духовному розвитку особистості [24].

Саме в європейських країнах (Німеччині, Швейцарії та Франції) зародилося таке явище, як аніматорство, суть якого полягає в наданні педагогічної спрямованості дозвіллевим заходам. Учені [10] зазначають, що моделі дозвілля різних країн виконують такі функції: фізіологічну, пізнавальну, психологічну, комунікативну, естетичну, компенсаторно-творчу. Найваж-

ливішими з них є: рекреація, розваги, фізичний і духовний розвиток особистості. Аналіз наукових джерел і практичного досвіду організації дозвілля молоді за кордоном, який у багатьох аспектах є ідентичним, дозволяє стверджувати, що воно виступає не лише засобом фізичного розвитку молоді, а й дієвим способом самореалізації особистості.

Дослідники [9] на основі вивчення особливостей організації дозвілльової діяльності різних країн встановили певні відмінності та особливості. Так, багато подорожуючи, японці долучаються до природи, мистецтва, саме тому у країні дуже багато будинків творчості, різноманітних клубів, наукових і культурних центрів, музеїв, бібліотек, цивільних громадських залів, дискусійних барів, музичних кафе, які сприяють гармонізації особистості. В Австрії пріоритет в організації дозвілля віддається навчальному та виховному компонентам. Позашкільна робота з дітьми включає спільні творчі заняття дітей і батьків, даючи їм можливість використовувати різноманітні види діяльності. Заклади освіти, культури, спорту забезпечують це співробітництво і стимулюють спільні види діяльності членів сім'ї. Рекреаційна спрямованість діяльності Маннергеймської Ліги захисту дітей і молоді у Фінляндії сприяє духовно-моральному розвитку молодого покоління. Головними пріоритетами програми Ліги є наявність здорового навколишнього середовища, допомога сім'ям та дітям, профілактика правопорушень. Ліга надає великого значення створенню чистого довкілля як основи здорового покоління в майбутньому. Такі програми сприяють мотивації молоді до активної участі у створенні нового типу екологічної культури. У Швейцарії для розвитку і зміни соціального спілкування людей, громадських структур і вдосконалення умов для дій окремих індивідів і соціальних груп з метою більш повної реалізації потенціалу всебічних людських можливостей, у багатьох сферах соціального і куль-

турного життя широке визнання отримала соціально-культурна анімація. Метою її є формування всебічно розвиненої особистості, відродження етичних цінностей, духовне оновлення суспільства в цілому. Анімація, стимулюючи розвиток комунікативних навичок, сприяє самореалізації молоді та досягненню високого рівня життя [9].

Висновки. Системний аналіз фахової літератури з проблеми дослідження виявив значний інтерес дослідників з питань організації сімейного дозвілля. Сутність рекреаційної сфери полягає у задоволенні потреб людини, пов'язаних із оздоровленням, відпочинком та змістовним проведенням часу в період дозвілля, тобто задоволення всього комплексу потреб у рекреаційних послугах за допомогою різних засобів. Розширення рекреаційної діяльності одночасно є причиною й наслідком значних змін у житті сучасного суспільства, пов'язаних з підвищенням якості та рівня життя населення, зростанням культурно-освітнього рівня, фонду вільного часу. Сьогодні в Україні все більше уваги приділяється питанням забезпечення якості рекреаційного продукту, сприйняття якого багато в чому є суб'єктивним, залежним від індивідуальних характеристик кожного рекреанта. У сфері фізичної рекреації проведено значну кількість досліджень, що стосуються залучення різних груп населення до активного відпочинку з використанням різних засобів рухової активності. Відбувається ефективне впровадження в практику інноваційних оздоровчо-рекреаційних технологій відповідно до індивідуальних особливостей і мотивації людини.

Перспективи подальших досліджень полягають у можливості використання наявного світового досвіду під час розробки програм активного сімейного дозвілля на основі використання зимових видів рекреації у практиці роботи розвиваючих центрів.

Конфлікт інтересів. Автор заявляв, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Література

1. Андрєєва О. Особливості фізичної рекреації різних груп населення. Теорія і методика фізичного виховання та спорту. 2007; 2: 10–13.
2. Андрєєва О. Соціально-психологічні чинники, що детермінують рекреаційно-оздоровчу активність осіб різного віку. Теорія і методика фізичного виховання і спорту; 2014; 3 (106): 25-31.
3. Андрєєва О. Розробка та впровадження технології проектування активної рекреаційної діяльності різних груп населення. Спортивний вісник Придніпров'я. 2015; 1: 4–9.
4. Андрєєва ОВ. Історичні, теоретико-методологічні засади рекреаційної діяльності різних груп населення. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків: ХДАФК; 2015; 2 (46): 19-23.
5. Андрєєва О, Пацалюк К. Чинники, що детермінують рекреаційну активність осіб зрілого віку. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків: ХДАФК; 2008: 31-34.
6. Безверхня Г. Фактори, що впливають на вибір видів дозвілля людини. Спортивний вісник Придніпров'я. 2009; 2-3: 56-59.

7. Благій О, Андрєєва О. Рухова активність як фактор формування здорового способу життя учнівської молоді. Актуальні проблеми фіз. виховання, реабілітації, спорту та туризму: тези доп. III Міжнар. наук. конф. Запоріжжя: КПУ. 2011: 27–28.
8. Гакман А, Андрєєва О. Руховий режим дітей у літньому оздоровчому таборі. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2011; 4: 35–41.
9. Ганьшина ГВ, Бабаєва ЕВ, Муравьєва ЖВ, Старых ЛВ. Формирование здорового образа жизни семьи средствами рекреативных технологий. Современные проблемы науки и образования. 2017;3. <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=26423>
10. Горелова А, Ильина К. Рекреационная модель организации досуга за рубежом <http://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/6-visheslovatskie-chtenia/gorelova.pdf>
11. Катерина УМ, Андрєєва ОВ. Соціально-педагогічні передумови впровадження навчально-оздоровчих комплексів в процес фізичного виховання студентів. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. 2014; 14: 18–22.
12. Круцевич Т, Андрєєва О. Теоретичні основи дослідження фізичної рекреації як наукова проблема. Спортивний вісник Придніпров'я. 2013; 1: 5–13. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2013_1_2.
13. Молодіжна сімейна політика в Україні. Ничипоренко СВ. Умань: Видавець «Сочінський»; 2011. 217 с.
14. Муравьєва ЖВ. Социально-культурные условия организации семейного досуга средствами рекреативно-оздоровительных технологий. Вестник ТГУ. 2009; 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialno-kulturnye-usloviya-organizatsii-semeynogo-dosuga-sredstvami-rekreativno-ozdorovitelnyh-tehnologi>
15. Нагорна ВО. Побудова рекреаційних занять з пул-б'їярду для осіб зрілого віку [дисертація]. Київ: НУФВСУ; 2008. 200 с.
16. Пангелова Н, Сем'янчук А. Зарубіжний досвід організації сімейного відпочинку з дітьми у рекреаційно-туристичних комплексах. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2014; 4: 78–80. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/TMFVS_2014_4_16
17. Петрова ІВ. Дозвілля в зарубіжних країнах. Київ: Кондор, 2008. 408 с.
18. Пасічник Л, Дутчак М. Особливості залучення різних груп населення до активного відпочинку в умовах міського парку. Спортивна наука України. 2015; 5 (69): 21–26. – Режим доступу до ресурсу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/350/339>.
19. Пацалюк К, Андрєєва О. Обґрунтування технології рекреаційної діяльності фізкультурно-оздоровчого клубу. Науковий часопис НПУ імені М П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічної проблеми фізичної культури. Київ, 2011; 8: 171–175.
20. Щепеткова ІО. Досуг как научная категория: разнообразие подходов к изучению. Дискуссия. 2015; 6(58). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dosug-kak-nauchnaya-kategoriya-raznoobrazie-podhodov-k-izucheniyu>
21. Charlene S. Shannon (2017) Family Leisure and Leisure Service Provision: Making the Case for Including Perspectives from Practice, Leisure Sciences, 39:5, 426-435, DOI: 10.1080/01490400.2017.1333054
22. Jasmine A. Townsend, Marieke Van Puymbroeck & Ramon B. Zabriskie (2017). The Core and Balance Model of Family Leisure Functioning: A Systematic Review, Leisure Sciences, 39:5, 436-456, DOI: 10.1080/01490400.2017.1333057
23. Kashuba V, Andreeva O. The trends in recreational activity of different groups of ukrainians. Reasearch yearbook. Studies in physical education and sport. Warszawa : Medsportpress. 2006. Vol. 2 (1):145 – 147.
24. Keri A. Schwab & Daniel L. Dustin (2015) Towards a model of optimal family leisure, Annals of Leisure Research, 18:2, 180-204, DOI: 10.1080/11745398.2015.1007881

Literature

1. Andrieieva O. Features of physical recreation of different population groups. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2007; 2: 10–13.
2. Andrieieva O. Socio-psychological factors determining recreational and health related activity of different age persons. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu.; 2014; 3 (106): 25-31.
3. Andrieieva O. Development and implementation of technology for designing active recreational activities of different population groups. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2015; 1: 4–9.
4. Andrieieva O. Historical, theoretical and methodological principles of recreational activity of different population groups. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. Kharkiv: KSAPC; 2015; 2 (46): 19-23.
5. Andrieieva O, Patsaliuk K. Factors determining recreational activity of elderly. Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. Kharkiv: KSAPC; 2008: 31-34.
6. Bezverkhnia H. Factors influencing human leisure selection. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2009; 2-3: 56-59.
7. Blahii O, Andrieieva O. Motor activity as a forming factor of healthy way of life of students. Pressing issues of physical education, rehabilitation, sport and tourism. Tezy dopovidei III Mizhnarodnoi naukovo konferentsii. Zaporizhzhia: KPU. 2011: 27–28.
8. Hakman A, Andrieieva O. Motor regime of children in summer recreation camp. Teoriia i metodyka fizykhovannia i sportu. 2011; 4: 35–41.

9. Ganshina GV, Babayeva EV, Muravyeva ZV, Starykh LV. Formation of family healthy life style by recreation technologies. Modern issues of science and education. 2017;3. <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=26423>
10. Gorelova A, Ilyina K. Recreation model of leisure organization abroad <http://www.tsutmb.ru/nauka/internet-konferencii/6-visheslovatskie-chtenia/gorelova.pdf>
11. Kateryna UM, Andriieva OV. Socio-pedagogical prerequisites for the introduction of educational and health related complexes in the process of physical education of students. Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoievropeyskoho natsionalnoho universytetu im. L. Ukrainky. 2014; 14: 18–22.
12. Krutsevych T, Andriieva O. Theoretical bases of physical recreation study as a scientific problem. Sportyvnyi visnyk Prydniprovia. 2013; 1: 5–13. – Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/svp_2013_1_2.
13. Youth family policy in Ukraine. Nychyporenko SV. Uman: Vydavets «Sochinskyi»; 2011. 217 p.
14. Muravyeva ZV. Socio-cultural conditions of family leisure organization by means of recreative and health related technologies. Vestnik TGU. 2009; 3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sotsialno-kulturnye-usloviya-organizatsii-semeynogo-dosuga-sredstvami-rekreativno-ozdorovitelnyh-tehnologi>
15. Nahorna VO. Designing recreation sessions in pool-billiards for elderly [dissertation]. Kyiv: NUPESU; 2008. 200 p.
16. Pangelova N, Semianchuk A. Foreign experience of family leisure organization with children at recreation touristic complexes. Teoriia i metodyka fizvykhovannia i sportu. 2014; 4: 78–80. Access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/TMFVS_2014_4_16
17. Petrova IV. Leisure in foreign countries. Kyiv: Kondor, 2008. 408 p.
18. Pasichniak L, Dutchak M. Features of involving different population groups in active rest in conditions of city park. Sportyvna nauka Ukrainy. 2015; 5 (69): 21–26. – Access mode: <http://sports-science.idufk.edu.ua/index.php/snu/article/view/350/339>.
19. Patsaliuk K, Andriieva O. Substantiation of technology of recreational activity of fitness club. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Kyiv, 2011; 8: 171–175.
20. Shchepetkova IY. Leisure as a scientific category: versatility of approaches to study. Diskusiya. 2015; 6(58). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/dosug-kak-nauchnaya-kategoriya-raznoobrazie-podhodov-k-izucheniyu>
21. Charlene S. Shannon (2017) Family Leisure and Leisure Service Provision: Making the Case for Including Perspectives from Practice, Leisure Sciences, 39:5, 426-435, DOI: 10.1080/01490400.2017.1333054
22. Jasmine A. Townsend, Marieke Van Puymbroeck & Ramon B. Zabriskie (2017). The Core and Balance Model of Family Leisure Functioning: A Systematic Review, Leisure Sciences, 39:5, 436-456, DOI: 10.1080/01490400.2017.1333057
23. Kashuba V, Andreeva O. The trends in recreational activity of different groups of ukrainians. Reasearch yearbook. Studies in physical education and sport. Warszawa : Medsportpress. 2006. Vol. 12 (1):145 – 147.
24. Keri A. Schwab & Daniel L. Dustin (2015) Towards a model of optimal family leisure, Annals of Leisure Research, 18:2, 180-204, DOI: 10.1080/11745398.2015.1007881

Надійшла 01.11.2019

Інформація про автора

Мальцев Дмитро
 aspir_nufvsu@ukr.net
 Національний університет фізичного
 виховання і спорту України,
 вул. Фізкультури 1, м. Київ, 03150, Україна

Information about the author

Maltsev Dmytry
 aspir_nufvsu@ukr.net
 National University of Ukraine
 on Physical Education and Sport:
 Fizkul'tury str. 1, Kyiv, 03150, Ukraine